

NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Landbruks- og matdepartementet
Landbrukspolitisk avdeling
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Landbruks- og matdep.	
Saksnr:	Doknr: 2010/1425-29
Mottatt:	3 MAR 2011
Saksbeh.:	Ark.: 546.3
Kopli:	Avskr.:

Deres ref.:

Vår ref.: 219/OG0/6-2011

Dato: 1. mars 2011

Høring – forslag til endringer i kvoteordningene for mjølk

Norsk Bonde- og Småbrukarlag viser til høringsbrev om diverse forslag til endringer i kvoteordningen for mjølk.

Hovedtrekkene i endringsforslaget

Kvoteberegningsreglene, maksimalgrensen for produksjon og de geografiske avgrensingene er alle videreført. De materielle endringene er begrenset til områder der det er mulig å øke fleksibiliteten i hvordan melkeproduksjonen kan innrettes.

Samdrifter

Med forslaget vil det bli enklere å produsere på flere kvoter, enten gjennom leieforhold eller ved å inngå i ulike former for samarbeid eller fellesforetak (for eksempel samdrift). Ut over dette vil foretakets melkeproduksjon bare begrenses av dagens omsetningsregioner og maksimalgrensen på 400 000 liter kumelkkvote eller 200 000 liter geitemelkkvote. Kvoteleie er ikke særskilt regulert i forslaget. Dette innebærer at leieforholdet blir et rent privatrettslig forhold, produsentene i mellom. Dermed bortfaller dagens vilkår for kvoteleie, herunder kravet om 5 års leiekontrakt og regelen om at det ikke er mulig å være utleier og leietaker samtidig. Fellesforetak vil få samme regelverk som enkeltpersonsforetak. Så lenge foretaket ikke produserer mer enn samlet disponibel kvote, under maksimalgrensen for produksjon og de benyttede kvotene ligger i samme region, foreslås det ingen ytterligere begrensninger. Dette innebærer bl.a. at antalls- og avstandsbegrensningen fjernes, og at alle typer foretak også kan leie kvote. Derimot foreslås det ingen materielle endringer i forhold til dagens regelverk når det gjelder samdrifter over 400 000 liter kumelkkvote eller 200 000 liter geitemelkkvote. Dette innebærer bl.a. at dagens vilkår knyttet til etablering av samdrift videreføres.

Leveransekravet ved gjenopptakelse av melkeproduksjon avvikles (sovende kvoter)

De fleste produsenter som vurderer en midlertidig eller permanent avvikling av melkeproduksjonen på eget bruk, vil i dag kunne inngå samdrift, leie ut eller selge kvoten. Dermed er behovet for å legge kvoten "sovende" relativt begrenset. Departementet foreslår på den bakgrunn å avvikle kravet om at det må produseres på egen eiendom i to år før kvoten igjen kan disponeres fritt. Avviklingen av dette kravet vil også gjelde de som allerede har sovende kvote i dag. Kvoterettigheten vil likevel bortfalle dersom det ikke har vært produsert på den i løpet av de siste 10 år.

Likestilling mellom alle kjøpere av statlig kvote

Ved kjøp av kvote fra staten, kan melkeprodusentene i dag innmelde et ønsket kvantum på inntil 30 prosent av eiendommens kvote. Dette favoriserer de største melkeproduksjonsforetakene. For å

likestille alle kjøpere foreslås det at tilgjengelig kvote fordeles likt mellom kjøperne, oppad begrenset til innmeldt mengde.

Lettere for nye produsenter å etablere seg

I dag kan man søke om å kjøpe nyetableringskvote fra staten. For å bidra til mer fleksible rammevilkår, foreslås det at foretak som ønsker å starte melkeproduksjon også bør kunne kjøpe kvote på det private markedet. Dette innebærer at foretak som ikke har kvote likestilles med foretak som har kvote fra før. Dersom et foretak kjøper en viss andel kvote privat, vil man allerede samme år også ha anledning til å kjøpe kvote over den statlige omsetningsordningen.

Åpning for salg av deler av kvoten

Kvoteselger må i dag selge hele landbrukseiendommens kvote. For å øke fleksibiliteten i kvoteordningen, og for å skape bedre sammenheng med øvrige forslag, foreslås det å åpne for at deler av kvoten kan selges.

Effekter

Sovende kvoter

Det foreslås å avvikle kravet om at produsenter med "sovende" kvote må produsere melk på egen eiendom i to år før kvoten igjen kan disponeres fritt. Dette vil gjøre det enklere og mer attraktivt for eiere av sovende kvoter å kvitte seg med dem. Står valget mellom å ha en ikke- produktiv kvote på gården, og salg, eksempelvis på det private markedet med høye kvotepriser, vil valget for mange være enkelt. Går forslaget gjennom har man i praksis innvilget en "fallsjerm" til avviklingsbønder som ønsker å selge melkekvoten.

Det er i dag en kvote på 923 produsenter med totalt 42 millioner liter som ligger "sovende." Dette tilsvarer om lag 3 % av totalproduksjonen i Norge. Dersom en "over natta" skulle fått dette kvantumet inn i markedet, vil avsetningsmulighetene i markedet være små, slik markedssituasjonen på melk er i dag. Dette forslaget vil derfor ikke gagne de gjenværende produsentene, men kun være til fordel for de som velger å selge kvoten. Dette underbygges av generelt høy kvotepris i det private markedet. Denne prisen blir en kostnad som i neste omgang belastes kvotekjøperne. En har i dag anledning til å selge 50 % av kvoten sin privat. Dersom 50 % av det totale kvantumet (tilsvarende 21 millioner liter) blir solgt privat til en snittpris på 7,50 kr/l, vil en påføre melkeprodusenter en total kostnad på 230 millioner kroner med dette forslaget.

Nye regler for samdrifter

Samdrifter under 400 000 liter vil regnes som enkeltforetak – I praksis vil en med lovendringsforslaget kun ha samdrifter i størrelsen 400 – 750 000 liter. Siden samdrifter under 400 000 liter vil regnes som enkeltforetak, vil de måtte søke om husdyr og arealtilskudd som en enhet istedenfor hver for seg. Dette betyr at disse mister strukturfordelene av tilskuddene som inngår i samdrifta. Dette vil gi særlig utslag i deler av landet med sterk strukturprofil på arealtilskuddene. Et konkret eksempel fra en samdrift med to deltakere på Vega i Nordland, viser effekten av dette. Med de nye samdriftsreglene vil denne samdrifta miste 150 000 kroner, i form av tapt areal- og avløsertilskudd.

Ut fra endringsforslaget er det slik å forstå at eventuelle andre produksjoner som samdriftsdeltakerne måtte ha, ikke inngår i samdrifta. Dette betyr at hver enkelt deltaker fortsatt kan søke om tilskudd individuelt for disse produksjonene. Det er uklart hvordan førproduksjonen til slike tilleggsproduksjoner vil bli håndtert.

I tillegg foreslås det å fjerne avstands- og antallsbegrensningene for foretak under 400 000 liter. Det er ikke oppgitt noen grunn til hvorfor skillet burde gå ved akkurat 400 000 liter. Det foreslås ingen

endringer for samdrifter over 400 000 liter – her vil det fortsatt være maks 5 deltakere, og maks 17 km fra hver deltaker til samdriftsfjøset.

Det er uheldig at det lages ulike regler for same type produksjon som balanserer rundt 400 000 liter. Dette vil føre til et betydelig press for å komme over 400 000 liter for dem som er i posisjon til det, samtidig som det vil utfordre lojaliteten innad i næringa.

Salg, leie og omsetning av melkekvote

Det er foreslått å fjerne kravet om minimum 5-årsleieavtale for kvoter. Dette vil bli regnet som et rent privatrettslig anliggende mellom utleier og leietaker. Uten et klart regelverk og et minimumskrav for leie, forsvinner noe av forutsigbarheten og tryggheten som er nødvendig for å drive melkeproduksjon. Å produsere mer melk krever mer areal og ofte større fjøsplass. Uten en langsiktig leieavtale, blir melkeproduksjonen på det enkelte bruk mer usikker. Å fjerne kravet om 5 års leiekontrakt gagnar etter vårt syn først og fremst utleieren.

Det åpnes også for at et foretak kan være både leietaker og utleier av kvote, og det åpnes for at deler av melkekvoten kan selges. Endringsforslagene rundt salg og leie av kvote kan åpne for ”kvotespekulasjoner” hvor en til stadighet omsetter kvoter for å oppnå profit. En kan for eksempel kjøpe statlig kvote til en rimelig pris for så å selge videre et tilsvarende kvantum, og oppnå betydelig fortjeneste på den delen som selges i det private markedet. Dette kan bety økte kostnader for satsende melkebønder og økt uforutsigbarhet. Det er en overhengende fare for at disse endringsforslagene vil være kostnadsdrivende, og påføre satsende melkebønder betydelige kostnader.

Privat kvotekjøp ved nyetablering

Det foreslås nå å likestille foretak uten kvote med foretak som har kvote fra før. Eneste kravet vil være at en kjøper er ”eier av landbrukseiendom”. Forslaget vil innebære at en gir fra seg muligheten for politisk styring av melkeproduksjonen mht. alder på nyetablerere, geografi osv.

Dersom et foretak kjøper en viss andel kvote privat, vil man allerede samme år også ha anledning til å kjøpe kvote over den statlige omsetningsordningen. Dette blir problematisk med tanke på hvor foretaket og produksjonen er lokalisert. Dersom en skal etablere seg som melkeprodusent i Nordland eller Finnmark, vil en være nødt til å betale opp mot 10 kr/l for privat kvote, mens en i andre regioner kommer unna med en kvotepris ned mot 3,50 kr/l.

Selv om dette forslaget i prinsippet skal bidra til å oppnå fleire nyetableringer, vil produsenter i noen regioner ha mer gunstige forutsetninger for å lykkes økonomisk som følge av forskjellene i kvotepris. Ved nyetablering skal man finansiere både dyr og fjøs i tillegg til melkekvote. Den totale kostnaden vil da bli urimelig høy i enkelte deler av landet. Dersom en heller avviklet melkebørsen ville en hatt større mulighet til å styrke melkeproduksjonen i de delene av landet der det er ønskelig. Dette som følge av at staten da ville hatt et større kvantum å dele ut. Dette forslaget framstår som lite målrettet for å styrke distriktsjordbruket. Det vil også gi store økonomiske forskjeller mellom nyetablerere i forskjellige deler av landet.

Melkebørsen

Denne høringen reiser ikke spørsmål om hvorvidt melkebørsen bør videreføres eller avvikles. Men siden avviklingen av melkebørsen har vært et mål for NBS helt siden innføringen i 2002 er det viktig å se den i sammenheng med de endringer som nå er foreslått. Siden innføringen har den private omsetningen av melkekvoter kostet norske melkebønder om lag 500 millioner kroner. Melkebøndene har altså selv betalt kostnaden for strukturrasjonaliseringen i melkesektoren. Med de endringsforslagene det nå er lagt opp til, er det grunn til å tro at den private omsetningen av melkekvoter vil øke, noe som i sin tur vil påføre melkebøndene ytterligere kostnader.

Administrative konsekvenser

I sitt hørings svar er TINE bekymret for at forslagsendringene vil medføre en større administrativ belastning. Ett-årig kvoteleie, inn- og utleie fra samme bruk, kjøp og salg av deler av kvoten vil øke kvotetransaksjonene og gjøre det vanskeligere å holde rede på hvor produksjonsrettighetene befinner seg. Forslagene vil dermed medføre mer arbeid og en forvanskning av forskriften, noe som er stikk i strid med målet om å gjøre kvoteordningen enklere og mer fleksibel.

I sum må disse endringsforslagene sies å stå i konflikt med formålene i kvoteordningen for melk. Endringsforslagene vil etter alt å dømme ha en strukturdrivende effekt, og ikke være forenlig med målene om en variert bruksstruktur. Forslagene er heller ikke positive mht distriktsjordbruket, og forslaget om å fjerne produksjonskravet på sovende kvoter vil kunne tenkes å forrykke markedsbalansen. Dermed forsvinner også hovedformålet med kvoteordningen, nemlig å tilpasse produksjonen til avsetningsmulighetene i markedet. I tillegg vil forslagene vedrørende kjøp, salg og utleie av kvote påføre gjenværende melkeprodusenter store kostnader.

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag har kommet fram til følgende:

NBS støtter videreføringen og presiseringen av formålsparagrafen for kvoteordning for melk.

NBS mener at det fornuftig å erstatte begrepet kvotetak med produksjonstak.

NBS støtter forslaget om at regelverket for lokal foredling av melk videreføres.

NBS støtter forslaget om at statlig kvote fordeles med likt litertall per søker, og ikke prosentvis som i dag.

NBS støtter ikke at samdrifter med kvoter under 400 000 liter (ku) og 200 000 liter (geit) får felles regelverk med enkeltbruk.

NBS støtter ikke forslaget om å fjerne avstands- og antallsbegrensningen i samdrifter under 400 000 liter.

NBS mener kravet om 5 års kvoteleie må videreføres.

NBS mener det ikke bør åpnes for at et foretak både kan leie og leie ut melkekvote samtidig.

NBS mener at det ikke bør åpnes for at et foretak kan selge deler av kvoten sin.

NBS støtter ikke forslaget om at leveransekravet ved gjenopptakelse av melkeproduksjonen avvikles.

NBS støtter ikke at nyetablerere kan kjøpe kvote på det private markedet, slik forslaget foreligger nå. Forslaget vil kun være gunstig i de delene av landet hvor kvoteprisen på det private markedet er lav.

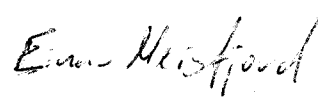
NBS foreslår å avvikle privat omsetning av melkekvotes. Med tanke på målene om et sterkt distriktsjordbruk, en variert bruksstruktur over hele landet, og hovedmålsetningen med kvoteordningen for melk - å tilpasse produksjonen til avsetningsmulighetene i markedet - er en avvikling av den private omsetningen det mest målrettede grepet som kan tas for å oppnå dette. Med de forslagene departementet fremmer, vil en komme lenger unna å nå disse målene. I tillegg

vil endringsforslagene ha negative økonomiske konsekvenser for melkeprodusentene, samtidig som at de vil bidra til mer uforutsigbare rammevilkår for produsentene.

NBS krever at forslaget til endringer i kvoteforskriften avgjøres i forkant av jordbruksforhandlingene. Dette må gjøres i egne møter mellom avtalepartene og med TINE som sakkyndig deltaker.

Vennlig hilsen

Olaf Godli
Generalsekretær

Einar Meisfjord
Rådgiver